

Kuntakehityslautakunnan lausunto hyvinvointilautakunnalle hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman 2026-2030 luonnoksesta

Suunnitelman periaatteet ja näkökulmat vastaavat paikallisen ja alueellisen tarpeen lisäksi myös kansalliseen tarpeeseen, mikä koetaan kokonaisuuden hallinnan näkökulmasta tarkoituksenmukaisena.

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman neljä läpileikkavaa periaatetta, tiedolla johtaminen, viestintä ja tiedottaminen, toimivat polut ja yhteistyö sekä osaamisen kehittäminen, ovat myös kuntakehityksen näkökulmasta tarkoituksenmukaisia ja kannatettavia.

Tavoitteet ja toimenpiteet ovat kuntakehityksen mielestä napakat ja ne kytkeytyvät kunnan strategiaan tavoitteisiin vahvasti. Niissä on myös yhdyspintaa toimintaan ja sen vuositasoiisiin talousarviotavoitteisiin. Toisaalta riittävä ja toimiva kuntalaisten hyvinvointia ja turvallisuutta tukeva fyysinen ympäristö suunnittelusta ylläpitoon tulisi näkyä tässä hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmassa vahvemmin.

Alueiden suunnittelu ja kestävä liikkuminen

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmassa luodaan hyvää pohjaa kestävä ja turvallisen liikkumisen edistämiseksi Mäntsälässä. Suunnitelmassa korostetaan liikkumisen tärkeyttä, ja samalla huomioidaan valitettava liikkumisen määrän vähentyminen vanhenemisen myötä. Suomalaisten liikkumattomuus aiheuttaa terveysongelmia ja siten kustannuksia yhteiskunnalle. Terveyshaittoja aiheuttavat myös esimerkiksi autoliikenteen pienhiukkaset, jotka kulkeutuvat muiden tienkäyttäjien hengitysteihin. Aktiivisten kulkutapojen eli kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on sekä terveys- että ilmastoteko. Kun arkeen kuuluvia matkoja taitetaan kävellen ja pyöräillen, saadaan siten lisättyä myös niin ihmiselle kuin myös koko yhteiskunnalle myönteistä arkiliikuntaa.

Kestävä liikkuminen lisääminen edellyttää kuitenkin myös sitä, että liikkumisen olosuhteet ovat liikenneturvallisuuden näkökulmasta kunnossa. Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmassa on nostettu esille, että asukaskyselyn mukaan turvattomuutta ja huolta kuntalaisten keskuudessa ovat aiheuttaneet muun muassa puutteellinen liikenneturvallisuus. Myös Mäntsälän peruskoulujen oppilaat ovat heille osoitetussa kyselyssä vastanneet, että heillä on turvattomuuden tunnetta kävellen ja pyöräillen liikkueensa. Jalankulkijoista yli 70 % ja pyöräilijöistä 60 % on vastannut olevansa erittäin tyytymätön tai tyytymätön jalankulun/pyöräliikenteen turvallisuuteen.

Liikenneturvallisuuteen panostaminen on samalla panostus kestävä liikkumisen ja arkiliikunnan edistämiseen, sillä onnettomuustilanteissa kävelijät sekä pyöräilijät ovat heikommassa asemassa autoliikenteeseen verrattuna. Esimerkiksi autoliikenteen ylinopeudet voivat vaikuttaa kielteisesti kävelyn ja pyöräilyn houkuttelevuuteen. Mikäli siis

voimme parantaa kokemusta kävelyn ja pyöräilyn liikenneturvallisuuden tilasta Mäntsälän kunnan alueella, voimme siten myös lisätä kävelyn ja pyöräilyn houkuttelevuutta. Tällöin meillä on myös mahdollisuus lisätä aktiivisiin kulkutapoihin perustuvaa kestävästä liikkumisesta, jolla taas on myönteisiä vaikutuksia sekä terveyteen että ilmastoon.

Alueiden suunnittelu jo kaavoitusvaiheessa tukemaan kestävästä liikkumisesta on edellä olevista näkökulmista tärkeää.

Lautakunta korostaa, että kaavoituksessa tulee systemaattisesti varmistaa turvalliset ja yhtenäiset kevyen liikenteen yhteydet, koulureittien turvallisuus sekä riittävä valaistus. Nämä ovat keskeisiä edellytyksiä suunnitelman tavoitteelle lisätä arjen liikkumisesta ja vahvistaa asukkaiden turvallisuuden tunnetta.

Fyysinen ympäristö

Fyysiseen ympäristöön kuuluu keskeisesti asuminen – työ/- opiskelupaikka - päivittäiset palvelut ja liikkuminen näiden välillä.

Hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä on myös monipuoliset asuinmahdollisuudet kunnassa, ympäristön turvallisuustekijät ja eri liikkumismahdollisuudet näiden eri paikkojen välillä arjessa.

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteita voidaan hyvin ottaa huomioon muissa tarkemmissa ohjelmissa, esim. asunto-ohjelma, kestävä ja turvallisen liikkumisen suunnitelma. Tavoitteita tukee myös monet asiat, joita edistetään muuten esimerkiksi liikkumisen suhteen kesäisin käytössä olleet kuntapyörät sekä selvityksessä oleva kutsukyytipalvelun käynnistäminen.

Lautakunta pitää tärkeänä, että kaavoituksessa varmistetaan eri ikä- ja väestöryhmille yhdenvertaiset mahdollisuudet liikkua, osallistua ja käyttää palveluja. Tämä edellyttää esteettömyyden huomioimista, lähiluonnon ja viheralueiden saavutettavuutta sekä yhteisöllisyyttä tukevien julkisten tilojen suunnittelua.

Lautakunta korostaa myös ilmastonmuutokseen varautumisen ja riskienhallinnan merkitystä. Kaavoituksessa tulee huomioida hulevesien hallinta, tulvariskit ja viherverkostojen jatkuvuus, jotka ovat osa asukkaiden kokonaisturvallisuutta.

Laadukas rakennettu ympäristö ja hyvinvointi

Laadukas rakennettu ympäristö on tutkitusti yksi merkittävimmistä kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Kansainvälisen ja kotimaisen tutkimusnäytön mukaan hyvin suunniteltu elinympäristö lisää fyysistä aktiivisuutta, vähentää stressiä, vahvistaa sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja parantaa koettua turvallisuutta. WHO:n ja THL:n mukaan lähiluonnon

saavutettavuus, viihtyisät julkiset tilat, turvalliset reitit ja ihmisen mittakaavassa suunnitellut ympäristöt ovat yhteydessä parempaan mielenterveyteen, vähäisempään yksinäisyyteen ja pienempään sairastavuuteen.

Rakennetun ympäristön laatu vaikuttaa myös lasten ja nuorten hyvinvointiin. Turvalliset koulureitit, leikki- ja liikuntapaikat sekä helposti saavutettavat harrastusympäristöt lisäävät liikkumista ja ehkäisevät syrjäytymistä. Ikäihmisille esteettömät ja selkeät ympäristöt mahdollistavat omatoimisen liikkumisen ja vähentävät kaatumisriskejä. Näillä tekijöillä on suora yhteys hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteisiin.

Lautakunta korostaa, että kaavoituksessa tulee huomioida rakennetun ympäristön kokonaislaatu – ei ainoastaan yksittäiset tekniset ratkaisut. Tämä tarkoittaa viihtyisyyttä, turvallisuutta, esteettömyyttä, melun ja ilmanlaadun hallintaa, viherverkoston jatkuvuutta sekä palveluiden saavutettavuutta. Laadukas ympäristö tukee asukkaiden arjen sujuvuutta, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja lisää kunnan vetovoimaa.